

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

L. Annæi Senecæ Philosophi Opera, Qvæ Exstant Omnia

Seneca, Lucius Annaeus <Philosophus>

Antverpiæ, 1605

Epist. XXI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53700](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53700)

A & vellicandus est animus, admonendusque naturam nobis minimum constituisse. Nemo nascitur diues. quisquis exit in lucem, iussus est ²¹ lacte & panno esse contentus. ab his initiis nos regna non capiunt.

EPIST. XXI.

VERVM splendorem à Philosophiâ, non ab honoribus aut titulis esse. Dare illam nomen mansurum & famam, habenti, & adherenti quoque. Emblema ab Epicuro: Ut diuitias augeas, cupiditates minue.

CVM istis negotium tibi esse iudicas, de quibus scripseras? maximum negotium tecum habes: tu tibi molestus es. Quid velis, nescis: melius probas honesta, quam sequeris. vides vbi sit posita felicitas, sed ad illam peruenire non audes. Quid sit autem quod te impediât, quia parùm ipse dispicis, dicam. Magna hæc esse existimas, quæ relicturus es: & cum proposuisti tibi illam securitatem, ad quam transiturus es, retinet te huius vitæ, à quâ recessurus es, fulgor, tamquam in sordida & obscura casurum. Erras, Lucili: ex hac vitâ ad illam ascenditur. Quod interest inter splendorem & lucem, cum hæc certam originem habeat ac suam, ille niteat alieno: hoc inter hanc vitam, & illam. Hæc, quia fulgore extrinsecus veniente percussa est, crassam illi statim umbram faciet quisquis obstitit: illa verò suo lumine illustris est. Studia te tua clarum & nobilem efficiunt. Exemplum Epicuri referam. cum ¹ Idomeneo scriberet, & illum à vitâ speciosâ ad fidelem stabilemque gloriam reuocaret, ² rigidæ tunc potentiæ ministrum, & magna tractantem: Si gloriâ, inquit, tangeris, notio rem te epistolæ meæ facient, quàm omnia ista quæ colis, & propter quæ coleris. Numquid ergo mentitus est? quis Idomeneæ nosset, nisi Epicurus illum suis litteris ³ incidisset? Omnes illos ⁴ megistanas & satrapas, & regem ipsium, ex quo Idomenei titulus petebatur, obliuio alta suppressit. Nomen Attici perire Ciceronis epistolæ non sinunt. nihil illi profuisset ⁵ gener Agrippa, & ⁶ Tiberius progener, & ⁷ Drusus Cæsar pronepos: inter tam magna nomina taceretur, nisi Cicero illum ⁸ applicuisset. Profunda supra nos altitudo temporis veniet, pauca ingenia caput exferent, & in idem quandoque silentium abitura obliuioni resistent, ac se diu vindicabunt. Quod Epicurus amico suo potuit promittere, hoc tibi promitto, Lucili. Habebo apud posteros gratiam, ⁹ possum mecum duratura nomina educere. Virgilius noster duobus memoriam æternam promissit, & præstat:

Fortunati ambo, si quid mea carmina possunt,
Nulla dies unquam memori vos eximet aeo:
Dum domus Æneæ Capitolii immobile saxum
Accolet, imperiumque pater Romanus habebit.

Quof-

II. LACTE ET PANNO.] *Simplici cibo, simplici regimine. Nec pane tamen streuerim, de grandiori iam ætate.*

EPIST. XXI. I. IDOMENEO SCRIBERET.] *Cui adulatum etiam esse, & identidem per epistolas laudasse, obiicitur apud Laërtium, in vitâ Epicuri, initio. Idem in Athenai lib. VII. ὅτι τῆς γαστρὸς ἕνεκα ἐνολεῖσθαι καὶ ἰδὲ οὐδὲν καὶ Μιντῶδ' ὀνειρόν: quod ventris causâ bonus vir ille (Epicurus) adulatus sit & Idomeneum & Metrodorum.*

2. RIGIDÆ TUNC POTENTIÆ.] *Iam olim emendabam, regis: & tenco. Fuit minister vel Lyfimachi, vel alterius tunc regis. Sic noster iterum loquitur, De Benef. II. cap. V. Quales regis potentie ministri sunt.*

3. INCIDISSET?] *Tamquam in adamante aut are. At libri plerique, indidisset: verius.*

4. MEGISTANAS.] *Megastates. Suidas: Μεγιστάνες, οἱ τῶ βασιλέως περιεπέμποι ὄνομα ἕξουσία: Megastanes, conspicui apud Regem, ob potentiam. At Satrapæ, propriæ regionum Præfecti.*

5. GENER AGRIPPA.] *Qui Pomponiam eius duxit.*

6. TIBERIVS PROGENER.] *Qui Agrippinam, eius neptem. Cornelius Nepos in vitâ Attici, & Suetonius in Tiberio, cap. VII.*

7. DRVSVS CÆSAR PRONEPOS.] *Nempe Tiberij filius. Ibidem Suetonius.*

8. APPLICVISSET.] *Sibi & fame suæ iunxisset, inseruisset. Muretus, præter omnes libros, aperuisset: temerè.*

9. POSSVM MECVM.] *Potes ò noster, & fama tua ac suorum, quamdiu Romana littera, manebit.*

Quoscumque in medium fortuna protulit, quicumque membra ac partes alienæ potestati fuerant, horum gratia viguit, domus frequentata est, dum ipsi steterunt: post ipsos citò memoria defecit. Ingeniorum crescit dignatio: nec ipsis tantum habetur, sed quidquid illorum memoriæ adhæsit, excipitur. Ne gratis Idomeneus in epistolam meam venerit, ipse eam de suo redimet. Ad hunc Epicurus illam nobilem sententiam scripsit, quâ hortatur ut Pythoclea locupletem non publicâ, nec ancipiâ viâ faciat. ¹⁰ *Si vis*, inquit, *Pythoclea diuitem facere, non pecuniæ adiciendum, sed cupiditatibus detrahendum est.* Et apertior ista sententia est, quàm ut interpretanda sit, & discretior quàm ut adiuuanda. Hoc unum te admoneo, ne istud tantum existimes de diuitiis dictum: quocumque transiuleris, idem poterit. Si vis Pythoclea honestum facere, non honoribus adiciendum est, sed cupiditatibus detrahendum. Si vis Pythoclea esse in perpetuâ voluptate, non voluptatibus adiciendum est, sed cupiditatibus detrahendum. Si vis Pythoclea senem facere, & implere vitam, non annis adiciendum est, sed cupiditatibus detrahendum. Has voces non est quòd Epicuri esse iudices, publicæ sunt. Quod fieri in senatu solet, faciendum ego in philosophiâ quoque existimo. cum censuit aliquis, quod ex parte mihi placeat: iubeo illum ¹¹ diuidere sententiam, ¹² & sequor. Eò libentius Epicuri egregia dicta commemoro, ut istis qui ad illa confugient, spe malâ inducti, qui ¹³ velamentum seipsum suorum vitiorum habituros existimant, probem, quocumque ierint, honestè esse viuendum. Cum adierint hos hortulos, & inscriptum hortulis, *Hospes hic bene manebis, hic summum bonum voluptas est:* paratus erit istius domicilij custos, hospitalis, humanus, & te polentâ excipiet, & aquam quoque largè ministrabit. & dicet: *Ecquid bene acceptus es?* Non irritant, inquam, hi hortuli famem, sed extinguunt: nec maiorem ipsis portionibus sitim faciunt, sed naturali & gratuito remedio sedant. In hac voluptate contenti. de his rectum desiderijs loquor, quæ ¹⁴ consolationem non recipiunt, quibus dandum est aliquid ut desinant. Nam de illis extraordinariis quæ licet differre, licet castigare & opprimere, hoc unum commune faciam, ista voluptas ¹⁵ non naturalis est, non necessaria: huic nihil debes. si quid impendis, voluntarium est. Venter ¹⁶ præcepta non audit,

10. SI VIS PYTHOCLEA.] Verba ipsa in Stobæi Serm. xvii. sic exstant. Εἰ βούλει πλούσιον γίνεσθαι, μὴ χρημάτων προσέβηαι, τῆς δὲ ἐπιθυμίας ἀφαιρέσαι: Si vis diuitem aliquem facere, non pecuniæ adice, sed cupiditatibus detrahe. Mutauit Stobæus dictiunculam, & τῶν scripsit, pro πλουτοκλῆα, Fuit iste Pythocles formosus adolescens, & in quo male Epicurus audiuit, quod præter Laertium, tangit Plutarchus aduersus Colotem. Damnat enim Epicurum, qui adolescentem octodecim annos natum, ita eximie laudauerit, ut scriberet, Οὐκ ἔστι γένος ἐν ὅλῃ τῇ ἐλλάδι ἀμείνω: Non esse indolem in totâ Græciâ meliorem. Sed quod ad sententiam, aurea est, quam Plato sibi velit inscribi, si verè Stobæus Ser. x. Πλάτων ἀπὸς τοῦ ἀεὶ ζητοῦντα χρημάτων, εὐδὲ, ὁ ἀνομιῶν, εἴσεται, μὴ περὶ τὴν κτήσιν ἀγένη, ἀλλὰ τὴν ἐπιθυμίαν μειώσεται: Plato cuidam rei augede semper cupido, O improbe, inquit, ne stude possessiones augere, sed cupiditates minuere. Neque dissonat illud Socratis: qui interrogatus, πῶς ἀνθρώπος τις πλούσιος, εἰ τὸ ἐπιθυμῶν, ἐστίν, ἀπάντων: Quomodo quis diues fieret? si cupidinum, inquit, inops. Quod alibi tamen Cleanthi video adscriptum.

11. DIVIDERE SENTENTIAM.] De Vit. beatâ, cap. iii.

12. ET SEQUOR.] Nempe sic diuisam, unam eius partem.

13. VELAMENTUM SEIPSUM.] Meus & quidam, velamenta ipsa: rectè. aut clarius, velamentum ipsa: nempe illa, dicta.

14. CONSOLATIONEM.] Id est, quæ verbis non lenias. qualia sunt, naturalia & necessaria desideria: quæ re explere debeas, sed facili & paratâ.

15. NON NATURALIS EST.] Abs est negatio à scriptis: & potest, aut fortasse debet. Nam Epicurus diuidebat Cupiditatum genera, (ait Cicero v. T. 1.) non nimis fortasse subtiliter, vtiliter tamen. partim esse Naturales, & Necessarias; partim Naturales, & non Necessarias; partim Neutrum. Naturales, fatiari pænè nihilo; nec secundum genus, difficile ad potiendum; tertias, planè inanes, & eiciendas funditus putauit. Eadem diuisio in Nemesio, De Animâ, cap. xv. i. i. qui Voluptates triplices ita facit. Naturales ac Necessarias esse, sine quibus vita non constat: ut alimenta, & vestes. Naturales autem non Necessarias, quæ naturâ & lege honestæ sunt, sed carere iis licet. ut est coniugalis Conubitus: possum enim castus permanere. Neque Necessarias, neque Naturales: ut Ebrietas, Petulantia, Luxus. Addit vir ille sanctus: Qui conuenienter Deo vult viuere, primas solas persequetur: qui in secundâ classe, potest & alteras, sed modo & tempore: tertias autem omnino omnibus fugiendæ sunt. Ista hic & alibi Seneca lucem donent.

16. PRÆCEPTA NON AUDIT.] Cato apud Agellium: Arduum ad ventrem verba facere, qui careat auribus.

17. POSCIT,

A audit, ¹⁷ poscit, appellat. non est tamen molestus creditor, paruo dimittitur: si modò das illi ¹⁸ quod debes, non ¹⁹ quod potes.

EPIST. XXII.

FORTITER exeundum esse ab occupationibus, & soluendos laqueos aut rumpendos. Sed tamen opportunitas & *ὀκαιρία* expectetur: nec elabatur. Spernit deinde & abiicit splendores istos falsos. Tum ab Epicuro sententia: Omnes exire pueros è vitâ: id est, vera eius ignaros.

I AM intelligis educendum esse te ex istis occupationibus, speciosis & malis: sed quomodo id consequi possis, quæris. Quædam non nisi à præsentè monstrantur. Non potest medicus per epistolas cibi, aut balnei, tempus eligere: vena tangenda est. Vetus prouerbiu[m] est, *Gladiatorem in arenâ capere consilium*. Aliquid aduersarij vultus, aliquid manus mota, aliquid ipsa inclinatio corporis, intuentem monet. Quid fieri soleat, quid oporteat, in vniuersum & mandari potest, & scribi: tale consilium non tantum absentibus, sed etiam posteris datur. illud alterum quando fieri debeat, aut quemadmodum, ex longinquo nemo suadebit: cum rebus ipsis deliberandum est. Non tantum præsentis, sed vigilantis est, occasionem obscurare properantem. Itaque hanc circumspecte: hanc si videris, prende: & toto impetu, totis viribus id age, vt te istis officiis exuas. Et quidem quam sententiam feram, attende. Censeo aut ex istâ vitâ tibi, aut è vitâ exeundum. Sed illud idem existimo, leni eundem viâ: vt quod malè implicuisti, soluas potius quàm abrupas. dummodo, si alia soluendi ratio non erit, vel abrupas. Nemo tam timidus est, vt malit semper pendere, quàm semel cadere. Interim, quod primum est, impedire te noli, contentus esto negotiis, in quæ descendisti, vel quod videri mauis, incidisti. Non est quòd ad vltiora nitaris, aut perdes excusationem, & apparebit te non incidisse. Ista enim quæ dici solent, falsa sunt: Non potui aliter. Quid si nollem? necesse erat. Nulli necesse est, felicitatem cursu sequi: est aliquid, etiam si non repugnare, subsistere, nec instare ² fortunæ ferenti. Numquid offenderis, si in consilium non venio tantum, sed aduoco? & quidem prudentiores quàm ipse sum, ad quos soleo referre, si quid delibero. Epicuri epistolam ad hanc rem pertinentè legi, Idomeneo quæ scribitur. quem rogat, vt quantum potest fugiat & properet, antequam aliqua vis maior interueniat, & auferat libertatem recedendi. Idem tamen subiicit, nihil esse tentandum, nisi cum aptè poterit tempestiueque tentari: sed cum illud tempus diu captatum venerit, exsiliendum ait. Dormitare de fugâ cogitantem verat, & sperat etiam ex difficillimis salutarem exitum: si nec properemus ante tempus, nec cessemus in tempore. Puto nunc & Stoicam sententiam quæris. non est quòd quisquam illos apud te temeritatis infamet: cautiore quàm fortiores sunt. Expectas forsitan, vt tibi hæc dicantur? Turpe est D cedere oneri: luctare eum officio, quod semel recepisti. Non est vir fortis & strenuus, qui laborem fugit: verum ibi crescit illi animus, ipsâ rerum difficultate. Dicentur tibi ista, si operæpretium habebit perseuerantia, si nihil indignum bono viro faciendum patiendumve erit: alioquin sordido se & contumelioso labore non conteret, nec in negotiis erit negotij causâ. Ne illud quidem, quod existimas eum facturum, faciet, vt ambi-

17. POSCIT, APPELLAT.] *Impudens & molestus creditor. Homerus:*

Ὁ γὰρ τι συζητῆν ἐπὶ γαστέρι κούτερον ἄλλο
Ἐπλετο, ἢ τ' ἐκείλοσσε τοῦ μνήσασθαι ἀνάγκη.

Non est improbiore res altera ventre molesto,
Quisq; sui inuitos etiam memores iubet esse.

18. QVOD DEBES] *Simplex aliquid.*

19. QVOD POTES.] *Lantum aut affluens, si tuipse talis.*

EPIST. XXII. I. VEL QVOD VIDERI

MAVIS.] *Olim memini, vulgò contaminata, emendare: & sic meus optimus liber, nisi quod scribit, vel quia.*

2. FORTUNÆ FERENTI.] *A vento secundante metaphora: & simillima in Statio, 11. Thebaid.*

Quantumque ferentem

Fortunam virtute domas.

Vterque vult, modum etiam fauenti & effequenti fortunæ poni: & contrahi vela, dum ventus à puppi implet. Vide De Vit. beat. cap. XXII.